

320 vůli, když se mužové moci stavějí proti nám a když k nám přicházejí s úmyslem, aby nás zničili. Pak se totiž bráníme, a kdo se přitom vydává v nebezpečí, má z toho škodu.

Přáli bychom si opravdu, aby již mezi námi a vámi přestala ona plenění a zabíjení a krve prolévání a aby byla utvrzena svatá a božská
325 jednota. Žádáme také a toužíme po tom upřímně, aby všichni, kdo budou opisovat tento list, nepřekrucovali a neměnili jeho slov, ani názvů knih, ani čísel kapitol. Některé výroky jsou tam uvedeny zkráceně, tak jak se uvádějí v knihách papežských. Kdo by jich čísti neuměl nebo jim nerozuměl, ať je vynechá a ať čte následující text německý.

330 Milost a pokoj pána našeho Ježíše Krista budiž s vámi nyní i v budoucnu a učiniž vás nezranitelnými na duchu a na těle, amen.

Dáno roku 1431 po narození pána našeho Ježíše Krista v prvním týdnu po sv. Martinu.

Tento list jest vám poslán z celé země České.

30 *hříchy proti přírodě*: sodomie, pohlavní zvrácenosti; *za groš nebo za denár*: za velký nebo za malý peníz (smysl věty: prodávání odpustků stírá v očích kupujících rozdíl mezi lehkými a těžkými hříchy a falešně je ujišťuje o beztrestnosti) – 40 *kdo pro to odpuštění zabíjejí lidi*: narážka na to, že papež udělil bohaté odpustky účastníkům křížové výpravy proti husitům 1431, která ztroskotala husitským vítězstvím u Domažlic – 58 *na kozlích nebo telecích kůžích*: odpustkové listy byly psány na pergameně vyráběném ze zvířecích kůží – 99 *Zorobábel*: potomek Davidova královského rodu, perským králem zplnomocněný vladař Judeje; starozákonní proroci ho považovali za vyvoleného „mesiášského“ krále – 282 *Šalomoun v knize Sirach*: Šalomounovi byla obvykle připisována biblická kniha Kazatel (Ecclesiastes), nikoli kniha Sirachova (Ecclesiasticus) – 326 *názvů knih*: tj. biblických – 328 *v knihách papežských*: ve spisech katolických teologů a polemiků – 332 *v prvním týdnu po sv. Martinu*: po 11. listopadu

VEŘEJNÉ NAPOMENUTÍ PROKOPA Z PLZNĚ

Výsledky jednání mezi husity a basilejským koncilem byly na počátku r. 1434 přijaty jen nejmírnější z husitských stran, Příbramovou, která se přiznala ke kompaktátům a k poslušnosti římské církvi. Pro ostatní husity však zůstalo jednání o smír otázkou otevřenou. Když se pak i po bitvě u Lipan vidělo, že Zikmundovi i koncilu bude třeba dále jednat s Čechy, a když prosincovým sjezdem tábořské strany na Táboře dokonce nastávalo i nebezpečí obnovy náboženské války, vystoupila konzervativní pražská strana hned na počátku r. 1435 letákem předního svého člena Prokopa z Plzně a v něm zdůraznila, že boj za víru je skončen sjednáním kompaktát „v pravých rozumiech“ a že husité jsou mravně i právně vázáni přijmout jednotu s církvi.

Pomněm také na svůj slib a úmluvu, kterou sme učinili na jednotu a pokoj se vším křesťanstvem skrze naše mistry a kněžíe s posly ot konciliu poslanými, kterou sme potvrdili ruky podáváním a jasným hlasitým slibo-

váním ote všech obcí, zeman i měst z Čech i z Moravy, a na to potvrzení
5 zpievali sme boha chválíce. Jinak kto nám potom bude věřiti aneb s námi
oč rokovati, nedržali-li bychom toho, což na rokování umluvíme a slíbíme?
A neobratme se na ty, ješto nás ot toho slibu jednoty a pokoje roztrhují,
hyzdíe ty, kteříž své vieře a slibu chtíec dosti učiniti držíe tu jednotu
10 slíbenú a od toho slibu s nimi nechtie pro svú čest odstúpiti, nechtiece se dáti
o svú vieru a čest zavésti, ani se na ty obratme, ještof nás hrozíe podtržením
o ty pravdy, neb těmi rozličnými zámysly rádi by tu jednotu slíbenú a pokoj
rozrušili, bojíe se svého poníženie a svého vládařstvie umenšenie. Však
toho podtrženie o ty pravdy, ač by kto mienil, móžem se vystřieci výmlu-
vami a zápisy opatrnými, kteréž na nás podávají.

15 Protož lidem dobrého svědomie a bohobojným a nesvévolným zdá se,
že již nemáme příčiny, proč bychom se dále proti těm mocem posazovali
aneb války vedli na záhubu i lidí i statkuov a ovšem duší naše České země.
Poňavadž nám již mají ty pravdy svobodně v zemi jíti, o něž jsme dávno
stáli, zasadili i váleli, a již jsme je provedli i ohlásili na slyšení a za pravé
20 jsme je obdržali a získali a svobody jsme sobě v nich dosáhli, tak že nám
nižádná moc, ani světská, ani duchovnie, nemá nám v nich na věky překá-
žeti, a již jsme o to úmluvu a slib na zdržanie učinili, i nepoostává nám již
podobná příčina, proč bychom té jednoty a pokoje slíbených ot nás nedržali
a nedokonali, leč bychom zamyslití sobě chtěli o tyto dva kusy ještě boje
25 a války vésti: První, abychom svobodní jako říše byli a pod nižádného pána
neslušeli. Anebo druhé, abychom ta sbožie, kteréž sme osáhli a podrobili
aneb obholdovali, abychom je sobě osobili a jich z rukú nevypúšťeli. Ale to
jistě máme věděti, že z toho najprvé dali bychom o sobě řeč po světě, že sme
o pravdy a o zákon boží se nezasadili a bojovali. A druhé, že již válku by-
30 chom vedli jedne o svú vuoli a své povýšenie a pýchu, nechtiece pána nad
sebú mieti. Aneb třetie, že bychom již chtěli váleti o sbožie cizie a o lakom-
stvie. A čtvrté, učinili bychom to proti našim předkóm a proti starému
a spravdivému vysazení naše země, kteréž jest vysazena pod mocí vyšší
panskú a kniežecí. A tak páté, chopili bychom se meče cizieho, nechtiece
35 pod pána slušeti, proti pánu Kristu a proti písmu svrchu psanému svatému.
A šesté, slibu svého bychom nedržali a té úmluvy, kteréž sme s posly
z konciliu učinili, nezachovali. A sedmé, předě vším světem v rozličných
klamiech shledání bychom byli. A osmé, novú válku mezi sebú sami v zemi
bychom začali a sami bychom se spolu hubili a konečně zkazili, jeden na
40 druhého sáhaje a druh pod druhého slušeti nechtě. A deváté, všeho světa
bychom proti sobě popudili, jemuž bychom již neodolali, pro zlu svú při.
A desáté, všem neřádóm a bluduom i všem hřiechóm zjevným v zemi
bychom miesto dali, kdyby hlavy světské a duchovnie nebylo, ješto by ty
hřiechy a neřady kazily, aniž by kteří řádové a práva v zemi miesto měli.
45 Jedenácté, po všem světě budem rozneseni jako bludní a neústupní neb

kacieři. Dvanácté, nižádný ot nás z země nebude moci svobodně a bezpečně do jiných zemí nahlédnutí aneb hlavy vyskytnúti. Třinácté, všechny potřeby ot jiných zemí staveny budú se všemi cestami i silnicemi, a tak by země byla sůžena. Čtrnácté, že mluviece o zvelebenie našich pravd a artikuluov, i budem sami proti nim činiti a na úraz a na ohyzdu je po všem světě vydáme, kdyžto by pravili řkúce: Hledte, což jest z těch artikuluov zlého vyšlo! A patnácté, najhoršie, ktož by v těch válkách umřel bez pokánie a v těchto hříšiech a neřádiech, bez pochyby šel by na zatracenie věčné. A pakli by se ta nová válka opět božím přepuštěním za chvíli podařila, jehož o tom náděje ani čáky nenie, ale vždyť jí někdy konci jest býti, a prvé nežli všecko křesťanstvo převáláme, prvé všichni zahyneme. A zpomeňme, kde jsú a co mají zisku naši již zbití všichni největší rekové a válečníci.

A pak, podlé světa mluviece, prorozumějme již sobě, že již jako za získané máme proti všemu tak mluviec světu a že tak velikú čest máme před světem, ano nám to vše domuov a v ruku jde; oč jsme stáli a co jsú bojem nemohli proti nám mieti, již nám pokojně a z dobroty k naší vůli svolují. Protož, milá bratřie, i ku pánu bohu patříce i k tomu světu, pro nevýmluvné naše i naše země dobré i k tělu i k duši a pro výstrahu nenabyté škody a přemnoho zlého smilujme se sami nad sebú a nad chudinú v naší zemi a nezamietajme také cti a chvály i před bohem i před lidmi a to, co se nám rovného a spravedlivého k naší žádosti podává, nepohrzejme a nedajme sobě již v tom více plésti a zmatkuov činiti těm lidem duchovním neb světským, nesvatým, nedoučeným a nestálým, o nichž více zlého vieme než dobrého; ale pro moc, kterou jsú sobě vyzdvihli, musíme jim druhdy přehověti, jimžto povýšenie jich a cizie čest neb sbožie více se libí nežli obecná jednota svatá a pokoj. Neboť takoví jiné na smrt nasazují, a jie se sami varují. Ať by na nás potom pán buoh nepřepustil, že bychom rádi rovnému, ano by nás snad minulo pro naši pýchu, a vyšším svým řádným mocem nechťeie poddáni býti podlé písma svatého, aby snad proto nás pán buoh více neponížil a neumenšil, nežli jest nás kdy pozdvihl, a pod ty aby nás nepoddal, nad které jest nás večas povýsil, a po veliké naší chvále a cti a sčestí, aby nás nepotkala tiem větčie hanba a nečest i nesčestie snad i zde i na onom světě. Jehož milý pán buoh rač ostřieci, amen.

1 *pomněm* pamatujme – 2 *ot koncilium* od koncilu (tj. basilejského) – 4 *zeman* zemanů, šlechticů – 6 *rokovati* jednati – 7 *roztrhují* odtrhují, odvádějí; narážka na Rokycanovy stoupence – 8 *hyzdíeie* tupíce, hanějíce; *dsti učiniti* učiniti zadost, dostáti; *držie* dodržují, zachovávají – 10 *zavěsti* podvodně připraviti; *hrozie podtržením* straši obelstěním – 11 *zámysly* výmysly, záminkami – 13 *se vystřieci* vyvarovati se – 13-14 *výmluvami a zápisy opatrnými* uvážlivými výpověďmi a zápisy – 14 *na nás podávají* poskytují, nabízejí nám

16 *bychóm se...* posazovali bychom se stavěli (na odpor) – 19 *jsme zasadili i váleli* zasadili jsme se a válčili; *jsme provedli* dokázali jsme – 19-20 *za pravé jsme je obdržali a získali* jako spravedlivé jsme je prosadili, byly nám příznány jako spraved-

livé – 22 *na zdržanie* k dodržení, k zachování; *nepoostáva nám* nezůstává nám, není – 23 *podobná* vhodná, náležitá – 24 *bychom nedokonalí* nesplnili bychom; *kusy* články, požadavky – 25n. *První... druhé... třetí (atd.)* za první, za druhé, za třetí atd. – 26 *abychom neslušeli* abychom nepříslušeli, nepatřili, nebyli podrobeni; *sbožie* statky, majetek; *sme osáhli* zabrali jsme – 27 *sme obholdovali* přiměli jsme k dávkám, poplatkům; *abychom sobě osobili* abychom si přivlastnili, přisvojili – 28 *dali bychom o sobě řeč* způsobili bychom, že by se o nás šířila řeč, pověst – 29 *sme se nezasadili a bojovali* nezasadili jsme se a nebojovali jsme – 30 *jedne* jen – 31 *o lakomstvie* o zisk – 33 *proti vysazení* proti ustanovení, zřízení – 39 *bychom se zkazili* zničili bychom se – 40 *na druhého sáhaje* čině násilí, ubližuje druhému – 42 *neřádóm* zlořádům – 42-43 *hřiechóm zjevným...* *bychom miesto dali* připustili bychom veřejné hříchy – 44 *by kazily* rušily, zamezovaly by; *by miesto měli* trvaly, existovaly by – 47 *vyskytnúti* vystřičiti; *potřeby* potřebné věci (dovážené) – 48 *staveny* zadrženy – 49 *artikuluov* článků – 50 *na úraz a na ohyzdu* na pohoršení a na potupu – 54 *přepuštěním* dopuštěním; *za chvíli* chvíli, nějaký čas – 56 *převáléme* válkou, bojem přemůžeme – 57 *zbití* pobití

58 *podlé světa* z hlediska světa, ciziny; *prorozumějme sobě* pochopme – 63 *nevýmluvné* nevýslovné; *nenabyté* nenahraditelné – 66 *rovného* přiměřeného, slušného, spravedlivého; *to...* *nepohrzejme* tím nepohrdejme – 69 *jsú sobě* *vyzdvihli* povýšili si – 69-70 *jim...* *přehovéli* strpěti jim, zachovati se k nim shovívavě – 71 *na smrt* *nasazují* vydávají na smrt – 73 *rovnému* tomu, o čem je řeč, témuž – 76 *večas* (m. *vetčas*) v tento čas, nyní

POLITICKÉ LISTY

Listy politického rázu byly za husitství předním prostředkem diplomatických styků a zápasů. Plnily zpočátku do jisté míry i úlohu novin, které se později od politických listů odštěpily jako relativně samostatný útvar (o nich viz zde na s. 472). Protože politické listy byly významnější než zprávy ryze soukromého rázu, zachovaly se pochopitelně hojněji než dopisy soukromé, ale i tak jejich zachování je leckdy jen náhodné. To platí i pro rozsáhlou korespondenci Oldřicha z Rožmberka, věrného stoupence římské politiky a krále Zikmunda. Ta dnes udivuje svým neobyčejným bohatstvím, ale – přesto, že pan Oldřich ve svém postavení jakéhosi jihočeského krále jistě zaujal v soudobé korespondenci přední místo po kvantitativní stránce – dojem její hojnosti je třeba z veliké části přičíst tomu, že listy jiných vynikajících lidí z první třetiny 15. století neměly tak příznivé podmínky k zachování a byly ničeny.

(LIST KRÁLE ZIKMUNDA OLDŘICHOVI Z ROŽMBERKA)

Jihočeský velmož Oldřich z Rožmberka spolu s jinými českými katolickými šlechtici uzavřel v říjnu 1424 pod tlakem husitské moci proti vůli krále Zikmunda úmluvu s husitskými stranami. Zikmund přikazuje Oldřichovi ustoupit od úmluvy a útočí proti ní z politických a stavovských důvodů – poukazuje na to, že příslušníci vysoké šlechty se ponižují uzavíráním dohod s neurozenými „kacíři“.